

Jeni jol

یکی یول

Abyna kiymətləri:

Bir aılığı, Baqıda — 4 milyon
 " " " " və geiri
 zəhərlərdə qəndərməq xərcilə
 5 milyon manat
 Təq nuxsəsi — 1,000,000

نومرو ۷ (۲۲)
 № 7 (22)

İdarənin jeri:

Zavedenski 12.

3-42.

Jola qəlirlər.

Bononun savadsızlığı, jox edən kəmsjəsinin bəzərsi, joldaz Arzymanov jeni turq əlibası, kəmutəsindən 8 nəfər jeni əlifba dərslərini verməq bacaran muəllimlər istəmiş dur. Bylardan iqisi zəhərdəqi məqtəblər için, kalan altısı isə Baqının ətrafındaqi, nəft rajonlarında izlijən fəhlələr için dur. Kəmutə zəhərdəqi məqtəblərdə jeni əlifba ilə dərslər aparmaq için V. Xylyfly və Kambaj Əlizada joldazları təjini etdi. Rajonlar məqtəblərini dərslərini də jerli muəllimlərin əhdəsinə byrakmagı, kəmutə kət' etdi.

Baqı, firkəsini və Bono-

nun jeni əlifba ilə savadsızlığı, jox etməq düzuncəsinin nə dərəcədə əhmijjətli olması, bir az çəgdən sonra biləcəq dur. Ərəb əlifbasını, aklar ilə əxyjyb jənə savadsız kalan fəhlələrimizin bir ajdan sonra savadlı olmalarına indidən arxajınlıq veririq.

Ərəb əlifbasının çətinlijindən kyrtılmək için yrys əlifbasına pənah qətirən savadsızlarımız bir azdan sonra öz ana dilində savadlı olacaqlarını, qəzleri ilə qə-rəcəqlər.

Dəfələrlə jazmızık indi jənə jazırık: Turq qəndli və fəhlələri arasında savadsızlığı, jox etməq aneak jeni

əlifba ilə mümkün olmasına heç qəsin zühəsi olmasın. Byna qərə Firkənin və Bononun by cigirlərini, jurəqdən alkızlajıb, savadsızlığı, jox etməq istijən başka idarələrində, by jola düzmələrəni arzılıjırık!

Avropada və Amerikada hava jolları.

Dəjuzmə çağında qunbatanda olan dəvlətlərin hamısında bir çok yçaq (ajroplan) kajırmızdıqlar; byların hamısını da dəjuzmə için düzəltmişdilər; məsələn 1918-ci ildə İngilisin 22.000, Frənqin 20.000 Almanjanın da 18.000 dəjuzmə yçaqları, var idi.

Dəjuzmə bitdiqdən çonra savaz için yçaq hazırlıjan fabriqlərin hamısı basladıqlar alver yçaqları kajırmaga;

TÜRKİYE

by alver yçaqlarında pocta, juq və adam daşımak mümkün olmur.

By qibi yçaqlar düzəltməq işi indi Avropada və Amerikada qet-qədə artmaqda və juqsəltmədə dur.

İndinin özündə Avropa və Amerikanın bir çox zəhərlərinin arasında hava jolları, duz və yaxşıca işliyir. Aşağıda, çizikli, kda (tablitsada) by hava jollarının qədis qəlizi qəstərilir:

Jollar	Neçə qunda	Yzaklık (verst ilə)	Yçys vakti (sahat ilə)	Biletin pyli.	Bir pyt juqun pyli.
Pariz - London	hər qun	340	2 ¹ / ₂ sahat.	60 man. yaxın	20 man. yaxın
Pariz - Amsterdam	" "	360	3 "	60 "	20 "
Brjyssel - London	" "	270	2 "	45 "	18 "
Pariz - Strasbyrg	" "	380	2 ¹ / ₂ "	50 "	10 "
Pariz - Praga	" "	800	6 "	100 "	25 "
Pariz - Varzava	" "	1250	9 "	160 "	" "
Pariz - Istanbyl	hər qun dəjil	2400	33 ¹ / ₂ "	160 "	" "

Bir para jollarda qecələr də qedis qəlis olmur. By qibi jolların tyzynda jerrin bir neçə nuktələrində dənizlərdəki majaklar qibi izikli, qəstəricilər (sıknallar) jayılmış dur.

Çox yzın - yzak jollarda yçaqlar bir neçə jerdə mənzil qəsirlər. jən kabakca hazırlanmış jere (mənzilə) jənib oradan özü için... və başka lalar... kala bilər.

byfelle... lıqları, hazır edilmiş dur.

Ajroplanların içinde jolçyların rahatlığı için qəmilərdəki kajytlar qibi xırdaca jerlər kajrılmış dur. By yçaq kajytlarının hərəsində bir dənə də pəncərə var dur qi, eziqə baxmaq mümkün olsyn. By kajytlarda istiliq, izik və başka rahatlık zeyləri düzəlmış dur.

By hava jolları, korxysyz dur; çünq arxajınlıq için hər bir zey yçaqlarda lazımlı kədərdə düzəlmışdur. Havanın pozgynlygyny kabakcadan bilib korxyly hava fırtınalarını, duzməməq için yaxşıca hava sahatları, kajrılmışlar; by sahatlar havanın necəlijin və necə olacağını, janlızsız qərsədir.

Yçaqlarda simsiz telgraf və simsiz telefonlar da kyrylmış dur. Əqər havada

Quçə yzaxları.

Ei mənim əzizim, məhtərəm agal! Mən qerurəm qi, sən: paltarın təzə, papagın təzə, və koltygyndaqı, qagız buqulən zeylər də jəkin qi bahalı, kanfet kurabijyə və gejr byna oxşar ləziz

bir pozgynlyk qərsənsə havanın necəlijini bildiren stansiyalardan o dəjke yçaq surənə by telgraf ja telfon ilə xəbər verirlər.

Yçaqların hər bir parçası, hər bir işi lazımlıca yaxşılaşdır və korxysyz olyb dur. İnqiltərə yçaqlığının verdiji xəbərlərə qərə 1919 və 1920-ci illərdə 15 ajın içinde yçaqlarda olan jolçyların cəmi 83000 olmış dur, və by

muddətdə bir milyon jartım verstə kədərlə jol ölçülmüş dur. By kədərlə vaxtda, və jolda jolçylardan 3 nəfəri ölyb, 14-didə jaralanmış dur.

Almanjada da 6 min jolçy ölyb, 30 minə kədərlə juq daşınıb və bir milyon verstə kədərlə havada jol ölçülüb; bynların hamısı, ilə barəbar yçaqlarda ölənlər, jaralanan işə iqi nəfər olmuş dur.

By sajlara baxdıqda biz deyə biləriq qi, hava jollarında olan bədbəxtliqlərin saji, jerr jüzündəki aftamabillərdə, dəmir jollarında və dəniz qəmilərində olan bədbəxtliqlərin saji, az dur.

İndi elə juq yçaqları, kajrmaq istijirlər qi, onların içinde həmi çoxly juq qəturməq mümkün olsyn, həmi də kijməti ycyz olsyn.

İndi bynın üstündə bərq çalır.

X. Məliq Aslanlı

və lətif jəməli zeylərdi qi çox bejuq pyllara alıb əziz olan yzaxlarına aparırsan.

Mən bynı da bilərəm qi sənin iqi oğlın var, biri dokkyz, biri jeddi jazında onlara uç muəllim dərş və tərbiyə verirlər: biri elm və fənn dərşi, biri

frəng dili, biri nəmsə dili.

Qerurəm qi sən çox tələsirsən qi tez evünə jetizib yzaxlarını səvindirəsən.

Əmma mənin sana bir ərzim var, və xahiz edirəm birçə dəkikə ajak saxlıjib kylak verəsiz:

Bax! o tuqandan qi siz cənab indi yzaxlarınızda bal və qərə aldız — o tuqanın kabagında səqqunun üstə divarın dibində bir jymyrı, zey vajıldır: həman yzax sahasız quçə yzadı dur.

İmdi siz qedirsiz evinizə və yzaxlarınızı, jedirdib içdirəndən sonra onları rahatca jymyax jorkan dəzəqdə jatr-dacaxsız. Əmma bynı, billiz, qi sizin yzaxlar xymarlanıb jatan vaxtda həmin sahasız yzax by qecəni səhərə qimi byrada acından və sojyxdan vajıldırjacax.

Bagılaşız, mənim agam, by səzləri danışmaxdan mənim kəsdim sizin jadinıza salmaqdi, qi imdi by sahat zəhərdə quçə yzaxlarına jardımlıq için məxsysi kəmutə hazır dur mən by sahat tələsirəm özumi həman kəmutəyə jltirim və əlimdən qələni qəməqliqi ortalığa kojym.

Umidvərəm qi siz cənab da evinizə qənd yzaxlarınızı xəsbəxt qerəndən sonra quçədəki jetim yzaxları da jada salasız.

„İmza: İsoqəndər — ibni-jə'gyb“

Jajlaklar.

Çar həquməti pozylandan by vaxta kədərlə Zakafkaz cumhyriyyətləri arasında daval, məsələlərdən biri də jajlak və jatak məsələsi dur.

Qənd jazajızında və varlılığında ələxusys qəçəri xalk dolanılığında jajlak və jatak məsələsi bejuq və oldykca əhəmiyyətli bir məsələ dur.

Hələ 1905-6-7 illərin zylyklygynda jajlak və jatak ycyndan nə kədərlə mal və davar qorlandı.

1917-ci ildən bəri Zakafkazda düzəlmiz Dəznək Ərməni, Menzəvik Qurcu, Mysavat Azərbajcan cumhyriyyətləri jajlak və jatak məsələlərini həll edəmədi. By uç cumhyriyyətlər zyralasdı, kadan sonra da məsələ busbutun həll ediləməmiş dur.

Kazak, Toyz və butun Karabagın dag cəhətləri qəndliləri hər jaz və jaj ejunləri xırra bogma ilə dolanırlar. By

xırra bogmaju bitirməq için Zakafkaz Cumhyriyyətləri ittifaqı kətnəməsinə qurə Azərbajcan və Ərmənistan Cumhyriyyətləri arasındaqı davalı jajlakların çoxysy Ərmənistan sərhəddində oldygy için olara kalmıç dur. Ancak Çar həquməti zamanında Azərbajcan qəndliləri otardıqı əruələri otaracaklar. Jajlak bəloqu-su və idarəsi Ərmənistan cumhyriyyətin-də olacaq dur.

Sapalak məsələsində Ərmənistan cumhyriyyəti nə kəder olursa jazıb Azərbajcan cumhyriyyətidən tələb edəcəq dur.

Ərmənistan cumhyriyyətidən numajəndələr Azərbajcan Toprak Kəmisərlilijinə qəlib olara dajır olan plan və xəritələri kəbyl etməqdə dur.

Hər nə syrətlə olursa olsyn jajlak məsələsi qəç zamanına qibi bitib qətməli dur. Artık jenə xırra bogmaja yol verilirsə qənd xəzejinliji zərəldən kyrtaramıjacak dur.

V. Xyllyly.

Çap olunmyz duşuncələr.

„Məarif işçilərinin kyryltajı by nəticəyə qəlmiz dur di, məarifin jakzılasması, məarifçilərinin halının jakzılasmasında dur. Hər qah biz məarifçilərin halını, jakzılaşdırmaq ilə ali məqəblərdən çıxan muəllimlərin sajnı, artırmaga jetisərsəq məarif xəstəliji öz əzünə məhv olyb qədəcəq dur.

Azərbajcan əlqəsi məarifcə ən qəridə kalan əlqə oldygyndan biz umid edirik qi: by qunqi kyryltaj Azərbajcanın məarif cəbhəsindəqi muvəffəkijjətə bəjuq bir zəmanət olacaq dur“.

By səzləri Kommynist jazır.

Biz də dejiriq qi muəllimlərin hallarının jakzılaşması, çok çətin iz dur; çunqi bəjuq qitabların hamısında jazılıb dur qi, muəllim qərəq həmişə sıkınıtda jazasın?! Biz qəzumuz ilə qərsəq qi, muəllimlərin halı, jakzılaşdıqənə inanmarık, çunqi belə iz dunjədə heç ola bilməz!..

İzdi kazadı, muəllimlərin halı, jakzılaşsada jazık məarif izi qənə jakzılaşmıjacak, çunqi, turq dilində məarif sarajı, tiqməq için ərəb əlifbasını, jeni əlifbaja dəjizməli dur; byni, da bizinqi

məarifçilərimiz japmak hələ istəmirlər; qəzlujurlər qi, butun turq millətlərinin hamısı, telgraflar vasitəsilə by izə razılıq verəndən sonra jeni əlifbanı, kəbyl etsinlər.

Biz anlamıdırık, adamlar çocyklarını, Nikalajın ryslaədiran məqəblərinə verəndə, öz ana dilini balasına əjretməmiş əcnəbi dilləri əjredəndə, niyə heç butun turq millətlərinin razılığını sormaq istəmədilər. Biz kanmıdırık arvatların, kızların uzlarını açanda, çarəovları, tyllajanda niyə heç başka musəlman əloqələrinin razılığını, bilməq istəmirik.

Biz baza duşmuruq, Baqıda səjası firkələr duşəldən də bizim by anlaklılarımız nə için İran, Afganıstan, Turqje, Hindustandan məsləhət soryzmadılar?

Biz anlamalıdırık qi, Molla Nəsrəddin iqlirmi il byndan əvvəl, ja indinin əzundə də butun musəlman əlqələrinə butun turq kovmlərinə xəbər versəjdi qi: „Aj hamı, musəlmanlar, turqlər, mən bir belə zyrynal verəcəjəm və o zyrynalda da sizin mollaları, mərsijəxanları, hacıları, m əzədləri, gərəz hamıları, risvaj edəcəjəm“, qim, hansı turq qitləsi həqsı, musəlman byna razı olardı?

Əmma Molla Nəsrəddin heç qəsin razılığını, soryzını, izini qərdu və az bir zamanda da Kavkas turqlərini hara jetirdijini də qəruuq...

Hamının razılığını, qəzlujən məarif kyryltajları, qəzlaşın, biz qəzlämijib, jurujə uruq.

Əjradici.

Yzak tjatrosy.

By səzu qi biz indi byrada jazırık, dejesən təzə bir səz, çunqi yzak tjatronun səhbətini biz bir janda ezitmirik və əjər bir jerdə yzaklar için tjatromız olırsada, - by barada kəzetələrdə jazı, - pozi, qəzumuzə satazıdır.

Bizim nəzərimizə qəlib qi, hər bir jerdə yzaklar üçün turq dilində tjatro numajizləri verilmir, və ha belə yzak tjatrosy için yzak əsərləri duzulub mejdana kojylmyr.

Hələ məxsysi yzak əsərləri öz kajdasınca - bizim bəjuq tjatrlarmızda kojylan əsərlərin içində ejlə - ləri var, qi onları yzakla qəstərməqin nə inqi heç bir ejbi joxdı, hələ bəlqi xəjridə

ola bilər, hal by qi biz by barə - də hələ heç bir siqirdə olmamızıdırık.

Hətta by dajredə kabaga qəlməq əvəzinə biz bəloqə bir az qeri də kajıtmızıdırık, çunqi otyz il byndan kabak səhnəmizin atası, Mirzə Fətəli Axyndofın „Qimijaqər“ pejesini-cəvan artistlər Naxçıvan qimi bir qıciq zəhərdə bir qun məxsysi məqəb yzakları için tamazaja kojdylar. Haman by qun elə jadımızda - dur-ıqlı juzdən atrık məqəb zəqirdlərinin bir bəjuq bajramı, ijdi - necə asan imiz iqi uç sahatın içində by kəder yzağı, xəzbəxt eləməq!

Pəs hanı, indi o izlər! Biz jeqələr bəzıtmızı, salmızı, azaga, və əzumuz by qun bir tjatro, sabah o tjatro qedib deiriq qi vəzifəmiz bitdi.

Əmma - haman yzak tjatridə nə kəder bəjuq bir aləm var, qi biz ona əhmijjət vermirik! bynın əzqə bir tərəfləri hələ kalsın qənərdə-bircə by qifajətdi qi bizim yzaklar öz xusysi tjatrlarına qətməq! adət eləsələr, o vəkt biz bəjuqlərin lotıxanaja oxzar qecə tjatrlasından jadırkıjib xəzbəxt olarlar.

(Qənə damı, sarık)

Qəhnə myəllim.

Aldıqlımız qagızlar.

Saljandan joldaz Z. Zejnəlzadə 7/11 tarıxlı, qagızında Saljan jeni əlifba kəmutəsi zə'bəsının iz qərməməzlijindən ziqəjət edir. Onın jazdıqına qərə jeni əlifba məqəbi açıldı dur; ancak Saljan qibi qıciq bir jerdə camahat heç bilmir qi belə məqəb var ja jok dur.

Hələ camahat bilmədiyi heç, bəloqə kəmutə əzu də bilmir qi məqəbə qəlib qədən var ja jok dur; məqəbdə dərslər qəcdimi, qədirsə də nə tovr qədir. Bir dəfə də olsyn zə'bə uzvuləri qəlib məqəbə və oxycylara baxmamız dur.

Zə'bəmizin qəflətdən ajılıb başka jərlər qibi izlijib, jeni əlifbanın dirilijə qəçirtmərinə çalızmasını, diləriz!“

İdarədən: Qərsənir qi Saljan zə'bəsi uzvuləri inkılabçı dejillər, ja da qi qəhnə musəlmanlar qibi, jeni əlifbanı, dirilijə qəçirməq için istxarə izinə baxırlar.

Bağı, mərqəzi jeni əlifba komitəsi Saljan zə'bəsi üzvlərindən by barədə mə'lumat istədiyini kəzetəmiş vasitəsi ilə xəbər verir.

Pylların danışıqlı

Əgər pyl mübahisəsi Kyba mejdanda düzəndə biz heç byna təəccüb etməyirik, əmma iqi vəzir pyl ustə biri-biri ilə dejiyəndə - daha by əzqə bir iz oluyr.

Maliyyə vəziri, jə'ni pylların hamısının vəziri Elektrotok idarəsinə dokkyz juz milyon 131k pylı, qəndərir. Elektrotok idarəsi deji- „by pyllar təzə Zakavkas pyllarıdı, mən by pylları, qəturmurəm, mənə kyrs ilə əyra pylı, qətiriniz.

Pylların vəziri qəturur Prakyror cənablarına by məzmynda əiqəjət verir: „müttəfik əyrələrin dekreti movcibincə Zakavkas pylları, qərəq sajr pyllar cərqəsində izə qəçsin, by kədər var qi, Elektrotok idarəsi həmin pylları, qəturməqdən uz çəndərməqliq edən syrətdə təzə əyrələr ittifaqının pyl birliqi bina-... jarıncıq kəla bilər.“

Bynın kabagını, almak için Pyl vəziri iltimas edir Elektrotok idarəsinin həmin izi mukabilində məhqəmə kyrylsyn, taqi mukəssirlər orada cəvab verməqə çağırılırlar.

XƏBƏRLƏR

Munkəndə Rentken zəfəkləri tapan məshyr professor Vilhelm Rentken 78 jəzında vəfat etmiş dur.

Ymydları, İsmət pəzəjə dur.

Müttəfiklər sijası, dajrələrində inanırlar, qi İsmətpəzə Ankara həqumətinə Lozann konfransının həkiki məksədini andırır, razılıq əmələ qəlməsinə səbəb olacək dur.

Rejter telegraf acantalı, jazmaları, təvəkkə oluyr: gının verdiji xəbərə qərə turqlər müttəfiklərin hərbi qəmilərinin İzmir limanından çikmasını, tələb etmiş durlər.

Joldazlara.

Azərbaycanda

Kəzetəmişə El jazajrı, və dolanacağında məkalə, və xəbərlər, el arasında qəçən hadisələrdən; azagıda adları, jazılan joldazların

Qəncədə: Ələqbər Baba zədə.

Kazak: H. Q. Sanlı, Əf Sejunof.

Nyxə: Əfəndijef.

Agdaz: Zəqəriyyə Maksydiy.

Bəzəkə ellərdə.

Moskva: İsmajıl zədə.

İtalja: Rəcəbli.

Azərbaycanda: Nəsirli.

Ənzəli: Sejjid zədə.

Tiflis: Omar Fajlk.

Batym: Mahmyd zədə.

İrəvan: Bala Əfəndijef.

Jeni Əlifba Komitəsi.

Mudir məs'ul:

Cəlil Məhəmmədkyly zədə

Jeni turq əlifbasının düzuluşü.

یېڭی تورک الفبا سېستېم دوزولوشی.

A a	B b	C c	Ç ç	D d
<i>A a</i>	<i>B b</i>	<i>C c</i>	<i>Ç ç</i>	<i>D d</i>
a آ	b ب	c ج	ç چ	d د
E e	Ə ə	F f	G g	H h
<i>E e</i>	<i>Ə ə</i>	<i>F f</i>	<i>G g</i>	<i>H h</i>
e ا	ə آ	f ف	g غ	hاز (ح)
I i	L l	J j	K k	L l
<i>I i</i>	<i>L l</i>	<i>J j</i>	<i>K k</i>	<i>L l</i>
i ا	l (لاری) ا	j (آی) ی	ka ق	el ل
M m	N n	n	o o	o o
<i>M m</i>	<i>N n</i>	<i>n</i>	<i>O o</i>	<i>O o</i>
em م	en ن	sagır nın ن	o (وز) او	o (وز) او
P p	Q q	Q q	R r	S s
<i>P p</i>	<i>Q q</i>	<i>Q q</i>	<i>R r</i>	<i>S s</i>
pe پ	qu ک	qu گ	r ر	s س
T t	U u	V v	X x	Y y
<i>T t</i>	<i>U u</i>	<i>V v</i>	<i>X x</i>	<i>Y y</i>
te ت	u (اوتو) او	ve و	xe خ	y (اوزون) او
Z z	Z z	z z	.	معلوم
<i>Z z</i>	<i>Z z</i>	<i>z z</i>	.	معلوم
ze ز	ze ز	ze ش	apostrof	mə'lym